

DECLARAȚIE PUBLICĂ

privind degradarea procesului legislativ și actului de guvernare în Republica Moldova

21 decembrie 2020

Platforma Națională a Societății Civile din cadrul Parteneriatului Estic condamnă degradarea fără precedent a calității actului de guvernare ca urmare a nerespectării procedurilor legale de promovare a proiectelor de legi comise de către majoritatea parlamentară, formată din Partidul Socialiștilor din Republica Moldova, Partidul Șor și grupul „pentru Moldova”. În cadrul ședințelor Parlamentului din 16 decembrie 2020 și 3 decembrie 2020, încălcând flagrant procedurile legislative, aceste partide au adoptat o serie de legi care compromit lupta cu corupția, subminează bugetul public, pun în pericol relația cu partenerii de dezvoltare și riscă să destabilizeze situația macrofinanciară din țară.

Astfel, adițional la îngrijorările exprimate în apelul public din [7 decembrie 2020](#), atragem atenția societății, autorităților naționale și comunității internaționale la următoarele acte și decizii toxice care generează riscuri iminente la adresa stabilității și securității financiare, politice, economice și sociale din Republica Moldova:

Abrogarea „Legii miliardului”

- 56 de deputați ai PSRM, Partidul Șor și grupul parlamentar „pentru Moldova” au adoptat proiectul de lege pentru abrogarea Legii 235/2016. Prin acest vot s-a anulat mecanismul de rambursare de către Ministerul Finanțelor a creditelor de urgență oferite de BNM celor trei bănci falimentare (BC Banca de Economii; BC Banca Socială și BC Unibank) în perioada anilor 2014/2015. Votul a fost realizat cu încălcarea tuturor cerințelor de transparentă și consultare în procesul decizional a instituțiilor relevante. Mai mult ca atât, abrogarea Legii 235/2016 creează riscuri iminente la adresa finanțelor publice, a echilibrelor macroeconomice în cadrul economiei naționale și subminează încrederea partenerilor externi și a instituțiilor financiare internaționale față de statul Republica Moldova.
- Anularea datoriei Ministerului Finanțelor către Banca Națională a Moldovei va duce la subcapitalizarea BNM, făcând-o incapabilă să-și exercite atribuțiile conferite de lege: asigurarea stabilității prețurilor și a încrederii în moneda națională. Acest fapt destul de rapid ar agrava poziția financiară a companiilor și cetățenilor, precum și stabilitatea finanțelor publice în contextul în care guvernul va fi nevoit să contracteze noi datorii pentru a nu permite escaladarea unei crize sociale. Mai mult decât atât, aceasta va submina încrederea investitorilor în stat, fapt ce va face procesul de atragere a creditelor și investițiilor, în special externe, și mai complicată.

- Abrogarea Legii 235/2016 riscă să provoace haos în economie și societate, dar se pare că anume asta și-au propus deputații pentru a-și realiza interesele înguste de grup, inclusiv salvarea celor vinovați de fraudele bancare.

Revenirea la pragurile de pensionare de 57 ani pentru femei și 62 ani pentru bărbați

- Parlamentul a aprobat în lectură finală proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii (art.41, 42). Esența acestei legi este micșorarea vârstei de pensionare până la nivelul anului 2016, când a reînceput creșterea graduală a vârstei de pensionare (57 ani pentru femei și 62 ani pentru bărbați).
- Deși proiectul abordează un subiect cu impact social și bugetar masiv, acesta a fost promovat cu o lipsă totală de transparență, fără consultări publice și fără obținerea tuturor avizelor necesare de la instituțiile implicate, în special Guvernul, de la înregistrarea acestuia până la votul final trecând doar 6 zile. Iese în evidență și superficialitatea notei de argumentare, care oferă ZERO calcule asupra impactului bugetar al acestui proiect, deși implementarea acestei măsuri poate determina falimentul sistemului public de pensii.
- Cele mai conservative calcule arată că doar pentru anul 2020 ar fi necesar suplimentar la buget circa 1,4-1,5 miliarde Lei, iar pentru anii următori presiunea pe buget va crește de câteva ori având în vedere creșterea numărului oamenilor care vor atinge vârsta scăzută de pensionare.
- Cu alte cuvinte, majoritatea parlamentară de conjunctură PSRM-Șor a votat micșorarea vârstei de pensionare fără să comunice societății și care ar fi costurile acesteia, iar acestea pot fi dramatice reflectate prin: i) creșterea presiunii fiscale pe firme și angajați prin majorarea substanțială a contribuțiilor de asigurări sociale, ii) stoparea oricăror majorări de pensii și chiar forțarea de a reduce pensiile, pentru a le putea plăti, iii) limitarea la maximum a cheltuielilor pentru investiții din bugetul de stat pentru a putea compensa prin transferuri deficitul fondului de pensii.
- Deși reforma pensiilor din 2016 nu a fost una perfectă, aceasta a permis prin recalcularea / actualizarea / valorizarea pensiei pentru multe categorii de pensionari ca în decurs de 4 ani pensia medie să crească de la 1 275 la 2 050 lei, iar în lipsa acestei reforme pensia medie ar fi fost la moment cu circa 500 lei mai mică. Dacă în luna decembrie 2016 cheltuielile lunare ale fondului de pensii erau de 881 milioane lei, în septembrie 2020 volumul acestora era cu peste 61% mai mare (1,4 miliarde Lei). Autorii proiectului au adus drept exemple despre vârsta de pensionare state din altă zonă geografică, sau cu situație demografică fundamental diferită, cum este Sri Lanka, dar uită să menționeze că în majoritatea statelor din regiune fenomenul de îmbătrânire a populației a obligat statele să majoreze vârsta de pensionare, chiar și Federația Rusă, la care PSRM se raportează frecvent, fiind la moment în proces de creștere a vârstei de pensionare de la 55/60 ani până la 60/65 ani.
- În concluzie, prin adoptarea acestui proiect populist și fără acoperire bugetară, deputații PSRM-Șor oferă populației falsa iluzie că vor ieși mai repede la pensie, dar nu spun că prin aceasta îi condamnă pe pensionari la pensii mizere și o bătrânețe nesigură.
- Mai mult ca atât, anularea reformei de pensii periclitează potențialul Guvernului Republicii Moldova de a accesa fonduri externe solicitate de la Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană și alți parteneri de dezvoltare.

Aprobarea Politicii fiscale și vamale și a Legii bugetului pentru anul 2021 de către Parlament

- Cea mai importantă decizie anuală a Parlamentului - aprobarea politicii fiscale/vamale (Legea nr. 476 din 01.12.2020) și a Legii bugetului de stat - a avut loc în acest an fără respectarea cerințelor legale minime de transparență, în lipsa consultărilor și cu includerea prevederilor care promovează interese politice înguste. În perioada adoptării Bugetului de Stat (octombrie - decembrie), Parlamentul are obligația de a asigura un nivel suficient de informare, consultare și participare, pentru a se asigura că acest document răspunde priorităților existente, dar mai ales pentru a asigura controlul parlamentar al modului în care sunt cheltuiți banii publici.
- Proiectele Politicii fiscale/vamale și a Legii Bugetului de Stat 2021 au fost transmise în Parlament de către Guvern la 1 decembrie 2020 și pe marginea acestora nu au fost organizate discuții parlamentare veritabile, documentul promovând deschis clientelismul politic, toate acestea, în lipsa resurselor de acoperire a cheltuielilor, cu încălcarea crasă a prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale și a Regulamentului Parlamentului. Unul din cele mai elocvente exemple este distribuirea prin Anexa 7 a Legii bugetului de stat a peste 350 milioane lei cu o discreție politică discriminatorie și periculoasă.
- Pe lângă faptul că este un exemplu prost de abuz al puterii deliberative în stat, Parlamentul a dat un semnal extrem de periculos pentru statul de drept, în care abuzul majorității este legalizat, reducând toate eforturile de bună guvernare și gestiune a resurselor bugetare făcute din 2009 înapoi la zero. Mai grav este și faptul că în situația pandemiei și a crizei asociate cu aceasta, modificările făcute în Parlament nu vin să rezolve nici una din problemele actuale ale țării: creșterea ratei șomajului, problemele din sistemul de sănătate, educație, sectorul real al economiei.
- Problema plafonării taxelor locale, rămâne o temă controversată, în lipsa unui dialog veritabil și a unei platforme care să analizeze limitările pe care aceste plafoane le pune pentru primărie, dar și a unei profunde neînțelegeri a ce înseamnă autonomia autorităților locale. Ignorarea interesului comun al autorităților locale a deputaților, ne face să credem că domniile lor au uitat că fiind aleși pe circumscripții electorale, ei ar trebui să reprezinte interesele acestora și în Parlament.

Modificarea Legii nr. 278/2007 privind controlul tutunului

- Modificările aduse Legii nr.278/2007 privind controlul tutunului și modificările aferente acestui articol în politica bugetar-fiscală nu reprezintă decât un mecanism special pentru a ocoli sistemul de impozitare al țigărilor. Nu există nici un motiv care ar explica de ce pentru acest nou tip de țigări „cigarillos”, accizele plătite trebuie să fie mai mici de cel puțin 2 ori decât cele mai ieftine țigări de pe piața autohtonă. Acest produs este la fel de dăunător ca orice produs de tutun, cu același grad de toxicitate și care poate provoca dependență, nu este un „produs social”, iar premisa că modificarea corespunde aquis-ului european este una falsă.

Modificarea cadrului de operare a Autorității naționale de Integritate

- Parlamentul a adoptat în două lecturi în aceeași zi un proiect de lege care modifică cadrul de operare a Autorității Naționale de Integritate. Proiectul a fost inițiat pe 4 decembrie 2020, cu mai puțin de două săptămâni până la adoptare, de un grup de deputați socialiști. Chiar în ziua în care acesta a fost adoptat, în acest proiect au fost introduse și alte completări problematice.
- Proiectul reduce termenului de efectuare a controlului averii și intereselor personale de la 3 ani la 1 an de la încetarea funcției/mandatului; introduce termeni de prescripție foarte scurți pentru aplicarea sancțiunilor; introduce neclarități în ceea ce privește termenul de contestare a actelor Autorității Naționale de Integritate și condiționează răspunderea disciplinară pentru nedeclararea averilor de existența unui act definitiv al Autorității Naționale de Integritate; face imposibilă eliberarea din funcție peste mai mult de un an de zile de la comiterea abaterii a funcționarilor care nu și-au declarat averile, au acționat în conflict de interese, incompatibilități să fie demiși și îngreunează foarte mult atragerea la răspundere penală pentru nedeclararea averilor, acționarea în conflict de interese sau pentru îmbogățire ilicită.
- În esență, proiectul reduce posibilitatea ANI de a verifica funcționarii publici, introduce un haos și mai mare în procedura de verificare a averilor și de sancționare a angajaților statului, și face imposibilă demiterea funcționarilor publici sau atragerea acestora la răspundere penală pentru încălcarea legislației în domeniul integrității. Acest fapt prin sine este greu de acceptat într-un stat care declară lupta cu corupția drept o prioritate absolută. Proiectul în cauză nu se referă la o problemă arzătoare, însă a fost adoptat în mare grabă. De asemenea, acesta a fost votat cu încălcarea procedurilor legale (lipsa avizului Guvernului și a expertizei anticorupție) și a consultărilor publice. Graba cu care a fost votat un proiect atât de sensibil trădează existența unor interese ascunse.

Modificările în domeniul farmaceutic

- Modificările legislative operate la 16 decembrie de majoritatea PSRM-Șor în domeniul farmaceutic și al medicamentelor, adoptate fără consens și consultări cu comunitatea farmaceutică din țară și care de facto scot de sub controlul riguros firesc activitatea farmaceutică, vin să submineze acest sector și să atenteze direct la sănătatea oamenilor.
- Liberalizarea prețurilor la medicamentele fără rețetă poate duce inevitabil la creșterea prețurilor pe o piață care încă e departe de a fi una transparentă cu un mediu concurențial propice, în timp ce limitarea adaosului comercial pentru medicamentele compensate de până la 12% va duce la dispariția treptată din farmacii a acestora reieșind din dezinteresul economic cert de a vinde în asemenea condiții, mai ales pentru farmaciile mici fără economii la scară.
- Dar epopeea schimbărilor distructive în acest sector nu se opresc aici. Modificarea prin care se va permite comercializarea în Republica Moldova a medicamentelor ne-autorizate în țara de origine, care nu au trecut testul de conformitate și inofensivitate, precum și introducerea posibilității de a vinde medicamente în afara farmaciilor creează toate premisele ca populația să achiziționeze pe larg produse dubioase cu consecințe potențiale grave asupra sănătății oamenilor. La aceasta se mai adaugă și posibilitatea de a vinde medicamentele în așa-zisele farmacii mobile, care în mod evident nu ar putea respecta condițiile optime de păstrare a medicamentelor. Mai mult, acestea vor fi comercializate de oameni fără pregătirea necesară,

iar imposibilitatea monitorizării efective a acestor unități deschide pe larg și posibilitatea de a comercializa nestingherit medicamente falsificate și contrafăcute.

- În concluzie, ghidați de promisiuni electorale populiste și interese de afaceri înguste, majoritatea parlamentară PSRM-Șor pune la bătaie fără jenă chiar și sănătatea oamenilor pentru a-și îndeplini propriile interese.

În contextul celor expuse:

- **Calificăm** acestea și alte acțiuni concertate ale deputaților din cadrul majorității parlamentare PSRM, Partidul Șor și grupul „pentru Moldova” drept sabotaj instituțional care urmărește destabilizarea situației macrofinanciare, economice și sociale a Republicii Moldova, în mod irecuperabil pentru mai mulți ani înainte.
- **Solicităm** deputaților să sesizeze Curtea Constituțională cu privire la constituționalitatea actelor adoptate de Parlamentul Republicii Moldova, având în vedere încălcările și erorile grave de procedură admise. Legile respective au fost votate în grabă, fără consultări, majoritatea fără avizele favorabile ale instituțiilor de resort.
- **Cerem** insistent deputaților din parlament să respecte cu strictețe legea, voința poporului și să se abțină de la promovarea inițiativelor care subminează statul de drept, independența instituțiilor publice, democrația și relațiile externe ale țării, precum și încurajează promovarea schemelor obscure în detrimentul intereselor și obiectivelor naționale.
- **Îndemnăm** Parlamentul Republicii Moldova să-și exercite pe deplin funcția de control parlamentar, să respecte principiile transparenței decizionale, să nu accepte spre aprobare documente care nu au respectat procedurile legale de consultarea cu publicul.

Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic a fost creată în anul 2011 și în acest moment are 96 de organizații membre, 7 dintre acestea constituind organizații-umbrelă pentru alte peste 255 de organizații. Misiunea Platformei este consolidarea procesului de integrare europeană și de dezvoltare democratică a Republicii Moldova, de a contribui la procesul de advocacy și monitorizare pentru implementarea Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, și alte documente relevante ce se referă la Parteneriatul Estic și relația Republicii Moldova cu Uniunea Europeană.

Semnatarii Declarației:

1. Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
2. Fundația Soros-Moldova
3. Centrul pentru Jurnalism Independent
4. Institutul de Dezvoltare Urbană
5. Asociația Presei Independente
6. Asociația Promo-LEX
7. Amnesty International Moldova
8. Institutul European de Studii Politice
9. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”
10. Institutul pentru Drepturile Omului
11. Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei

12. „Ave Copiii”
13. Centrul de Resurse Juridice din Moldova
14. Centrul Național al Romilor
15. Institutul pentru Politici și Reforme Europene
16. Centrul Analitic Independent Expert-Grup
17. Uniunea Organizațiilor Invalizilor din Moldova
18. Comunitatea WatchDog.md
19. Local Democracy Agency Moldova
20. INVENTO
21. Experts for Security and Global Affairs (ESGA)
22. Asociația Națională a Para-juriștilor din Moldova
23. Centrul de Instruire și Dezvoltare Educațională
24. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă
25. Asociația pentru Reabilitarea Invalizilor din Republica Moldova
26. Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități
27. Alianța INFONET
28. Institutum Virtutes Civiles
29. Медиа Центр Приднестровья
30. Centrul de Politici și Reforme
31. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”
32. Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova
33. Asociația Femeilor Profesioniste și de Afaceri din Moldova
34. Congresul Autorităților Locale din Moldova
35. Asociația pentru Politică Externă
36. INTECO
37. „Mame în Acțiune”
38. „Femeia și Copilul- Protecție și Sprijin”
39. Centrul „Pro-Europa” din Comrat
40. Centrul Regional de Dezvoltare Durabilă din Ungheni
41. Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova
42. Centrul Regional „Contact” Bălți
43. Grupul de Inițiativă a Tinerilor pentru Viitor
44. Centrul de Informare și Susținere a Tinerilor Economiști „CERTITUDINE”
45. Centrul Național de Asistență și Informare a ONG-urilor din Moldova CONTACT
46. „Pro Cooperare Regională”
47. Asociația Micului Business din Moldova
48. Centrul pentru Dezvoltare și Management
49. Centrul de Dezvoltare Economică și Afaceri Publice
50. Business Consulting Institute
51. Rețeaua Națională LEADER în Moldova
52. „Terra-1530”
53. Asociația Femeilor pentru Protecția Mediului și Dezvoltarea Durabilă
54. Centrul de Consultanță Ecologică Cahul
55. BIOS
56. ECOTOX
57. Organizația Teritorială Ștefan-Vodă a Mișcării Ecologice din Moldova
58. Centrul Regional de Mediu din Moldova
59. Asociația pentru Valorificarea Deșeurilor
60. Mișcarea Ecologistă din Moldova
61. „Hai Moldova”

62. Centrul Regional al Studiilor de Mediu ECOS
63. Centrul Republican pentru Copii și Tineret Gutta-Club
64. Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului „Eco-Tiras”
65. „Cutezătorul”
66. „Caroma-Nord”
67. Eco-Contact
68. „BIOTICA”
69. Centrul Național de Mediu
70. Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabilă
71. Automobil Club Moldova
72. Eco-Sor
73. GREEN-School
74. Institutul de Instruire în Dezvoltare ”MilleniuM”
75. Consiliul Național al Tineretului din Moldova
76. „Tinerii pentru Dreptul la Viață” (TDV)
77. Fundația Est-Europeană
78. Agenția de Cooperare Transfrontalieră și Integrare Europeană
79. „Eco-Răzeni”
80. Institutul de Politici Publice
81. Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova
82. ”Interacțiune”
83. Fundația pentru Educație și Dezvoltare din Moldova
84. AEGEE-Chișinău
85. Centrul de Inovare și Politici din Moldova
86. CASMED
87. Asociația Regională a mamelor cu mulți copii și a femeilor-întreprinzători din Găgăuzia „VESTA”
88. Centrul European pentru Inițiative civile „Stalker”
89. Platforma pentru Cetățenie Activă și Parteneriat pentru Drepturile Omului (CAP)
90. Institutul Muncii
91. Confederația Națională a Patronatului din Republica Moldova
92. Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova
93. Federația Sindicatelor din Construcții și Industria Materialelor de Construcții
SINDICONS
94. Federația Sindicală „SĂNĂTATEA” din RM
95. Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției